

Nr 81

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.; given Stockholms slott den 15 mars 1968.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370),

2) förordning angående ändring i förordningen den 26 juli 1947 (nr 577) om statlig förmögenhetsskatt.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås regler som klarlägger hur studiemedelsavgifter skall behandlas i skattehänseende. Reglerna innebär att avdrag inte skall få göras vid inkomsttaxeringen för sådana avgifter. Vid förmögenhetstaxeringen skall återbetalningspliktiga studiemedel enligt förslaget behandlas som skuld och således avdragsrätt föreligga.

Genom prop. 1968:29 har föreslagits att arbetslösa i åldern 60—66 år under vissa omständigheter skall få omställningsbidrag med 800 kr. i månaden. Omställningsbidrag avses skola utgöra skattepliktig inkomst. I förevarande proposition föreslås de skatteregler som bör gälla för omställningsbidragen.

Slutligen föreslås en redaktionell ändring i kommunalskattelagen som följd av riksdagens beslut hösten 1967 att upphäva bestämmelsen om avdragsrätt beträffande arvode för deltagande i statsrevision på annan ort än vederbörandes bosättningsort.

1:o) Förslag

till

Lag**om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)**

Härigenom förordnas, att 20 § och 33 § 1 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928¹ samt anvisningarna till 19 § samma lag skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)***20 §.**

Vid beräkningen — — — — — av 43 § 3 mom.

Avdrag må — — — — — å skuld;

avgift enligt förordningen den 15 december 1967 (nr 882) om studiemedelsavgifter;

förlust, som — — — — — till kapitalförlust.

*(Se vidare anvisningarna.)***33 §.**

1 m o m. Från intäkt — — — — — såsom intäkt.

Avdrag får — — — — — tjänstens fullgörande.

Har den — — — — — gäld avdragas.

I andra fall än i nästföregående stycke sägs skall avdrag beräknas på sätt i 2 mom. angives.

Anvisningar**till 19 §.**

Socialhjälp, begravningshjälp — — — — — influtna medlemsavgifter.

Utbytes sådan — — — — — skattepliktig intäkt.

Bestämmelsen att — — — — — sistnämnda lag.

Skatteplikt föreligger — — — — — av motorfordon.

Näringshjälp eller bidrag enligt 57, 58 eller 62 § arbetsmarknadskungörelsen den 3 juni 1966 (nr 368) är icke att hänföra till skattepliktig inkomst, i den mån näringshjälpen eller bidraget lämnats till bestridande av kostnader, för vilka rätt till avdrag icke föreligger vare sig direkt

Näringshjälp eller bidrag enligt 57, 58 eller 62 § arbetsmarknadskungörelsen den 3 juni 1966 (nr 368) är icke att hänföra till skattepliktig inkomst, i den mån näringshjälpen eller bidraget lämnats till bestridande av kostnader, för vilka rätt till avdrag icke föreligger vare sig direkt

¹ Senaste lydelse av 20 § se 1965:573, av 33 § 1 mom. se 1967:915 och av anvisningarna till 19 § se 1967:628.

(Nuvarande lydelse)

såsom omkostnad eller i form av årliga värdeminskningsavdrag.

Skatteplikt föreligger — — — — — mottagarens utbildning.
Enligt 46 § — — — — — och 32 §§.

(Föreslagen lydelse)

såsom omkostnad eller i form av årliga värdeminskningsavdrag. *Omställningsbidrag enligt nämnda kungörelse utgör dock skattepliktig intäkt.*

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och skall tillämpas första gången vid 1969 års taxering.

2:o) Förslag

till

Förordning**angående ändring i förordningen den 26 juli 1947 (nr 577)****om statlig förmögenhetsskatt**

Härigenom förordnas, *dels* att 5 § förordningen den 26 juli 1947 om statlig förmögenhetsskatt¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges, *dels* att till samma paragraf skall fogas anvisningar av nedan angiven lydelse.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

5 §.

Vid förmögenhetsberäkningen — — — — — beskattningsårets utgång.

Skuld, som — — — — — förfallen ränta.

Angående beräkningen — — — — — motsvarande tillämpning.

Borgensförbindelse, för — — — — — jämförliga skulder.

Under avdragsgilla skulder inbegripas även oguldna skatter av nedannämnda slag, nämligen dels debiterad preliminär skatt, som påförts den skattskyldige för året näst före det taxeringsår, varom fråga är, eller för något föregående år, dels slutlig skatt, som påförts den skattskyldige på grund av taxering under förstnämnda år eller under något föregående år, dels ock tillkommande skatt, varå den skattskyldige erhållit debetsedel under förstnämnda år eller tidigare.

Under avdragsgilla skulder inbegripas även oguldna skatter av nedannämnda slag, nämligen dels debiterad preliminär skatt, som påförts den skattskyldige för året näst före det taxeringsår, varom fråga är, eller för något föregående år, dels slutlig skatt, som påförts den skattskyldige på grund av taxering under förstnämnda år eller under något föregående år, dels ock tillkommande skatt, varå den skattskyldige erhållit debetsedel under förstnämnda år eller tidigare. *Vidare inbegripas åter-*

¹ Senaste lydelse av 5 § se 1948:765.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

betalningspliktiga studiemedel enligt studiemedelsförordningen den 4 juni 1964 (nr 401).

(Se vidare anvisningarna)

Anvisningar

till 5 §.

Avdrag för återbetalningspliktiga studiemedel får ske med summan, omräknad i kronor, av de basbelopp som återstå att betala med tillämpning av 29 § studiemedelsförordningen den 4 juni 1964 (nr 401). Vid beräkning av avdraget tillämpas basbeloppet vid ingången av året före taxeringsåret. Avdraget får ej överstiga det belopp som återstår att erlägga med hänsyn till 30 § första stycket förordningen.

Utöver avdrag enligt första stycket får avdrag göras för påförda, ej erlagda avgifter enligt förordningen den 15 december 1967 (nr 882) om studiemedelsavgifter i den mån debiteringen ej förfallit enligt 18 § samma förordning.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och skall tillämpas första gången vid 1969 års taxering.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 15 mars 1968.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *behandlingen i skattehänseende av studiemedelsavgifter, m. m.* och anför.

Inledning

Sedan bestämmelserna om återbetalning av studiemedel numera börjat tillämpas har fråga uppkommit om studiemedelsavgifternas behandling i skattehänseende. Frågan har aktualiserats dels av *Sveriges Akademikers Centralorganisation* (SACO) i framställning till chefen för finansdepartementet, dels vid 1966 års riksdag med anledning av motioner i ämnet.

En *promemoria* i ämnet har upprättats inom finansdepartementet (Stencil Fi 1968: 1).

Över departementspromemorian har efter remiss *yttranden* avgetts av kammarrätten, riksskattenämnden, centrala studiehjälpsnämnden, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), SACO och Statstjänstemännens Riksförbund (SR).

Genom prop. 1968: 29 har bl. a. föreslagits att omställningsbidrag med 800 kr. i månaden skall utgå till arbetslösa i åldern 60—66 år under vissa närmare angivna förutsättningar. Omställningsbidraget förutsätts bli skattepliktig inkomst. I propositionen har förutskickats att den författningsändring som behövs för att omställningsbidraget skall bli skattepliktigt skulle anmälas senare under innevarande vår av chefen för finansdepartementet.

Jag anhåller nu att få ta upp förevarande spörsmål. I samband därmed vill jag föreslå en redaktionell ändring av 33 § 1 mom. kommunalskattela-

gen. Ändringen är föranledd av riksdagens beslut hösten 1967 att upphäva bestämmelsen i nämnda paragraf om rätt att dra av arvoden avseende deltagande i statsrevision på annan ort än vederbörandes bosättningsort (BeU 1967: 65, rskr 384, SFS 1967: 915).

Studiemedelsavgifternas behandling i skattehänseende

Studiemedlen och studiemedelsavgifterna

För finansiering av studier vid universitet och högskolor samt vid vissa andra läroanstalter och utbildningslinjer tillhandahåller staten studiemedel enligt studiemedelsförordningen den 4 juni 1964 (nr 401). Studiemedel utgår för år räknat med högst 140 % av det basbelopp som avses i 1 kap. 6 § lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring. Har den studerande vårdnaden om barn som inte fyllt 16 år eller är han skyldig att utge underhållsbidrag till sådant barn utgår dessutom för varje barn tillägg med högst 25 % av basbeloppet per år. Föreligger synnerliga skäl kan extra studiemedel utgå. Av de belopp som kan utgå utgör högst 1 750 kr. per år studiebidrag. Återstående belopp utgörs av *återbetalningspliktiga studiemedel*.

Återbetalning av studiemedel sker medelst *årliga avgifter*. Grunderna för återbetalningen regleras i studiemedelsförordningen under det att bestämmelser om debitering och uppbörd meddelats i en särskild förordning, nämligen förordningen den 15 december 1967 (nr 882) om studiemedelsavgifter. Avgiftsbetalningen skall påbörjas det tredje året efter det under vilket studiemedelstagaren senast uppburit studiemedel och i regel pågå t. o. m. det år under vilket han fyller 50 år. Återbetalningstiden omfattar alltså i allmänhet 20—25 år. Den årliga avgiften utgör produkten av den återbetalningsskyldiges avgiftskvot och det basbelopp enligt 1 kap. 6 § lagen om allmän försäkring som gällde vid ingången av året. Avgiftskvoten är det tal som erhålls genom att dividera summan av de återbetalningspliktiga studiemedel som studiemedelstagaren sammanlagt uppburit, räknad i basbelopp, med det tal som motsvarar antalet år under vilka avgift skall erläggas.

Vad här angetts gäller endast under förutsättning att den återbetalningsskyldiges och/eller hans makes inkomster och förmögenhet uppnår vissa tröskelvärden som anges i studiemedelsförordningen. Uppnås inte dessa tröskelvärden har studiemedelstagaren en ovillkorlig rätt till uppskov. I den mån han får uppskov med avgift, kvarstår skyldigheten att erlägga avgift även efter det år under vilket han fyller 50 år. Även då aktualiseras skyldigheten att erlägga avgift endast om förut nämnda tröskelvärden uppnås. Han är dock inte skyldig att erlägga avgift för år efter det då han

fyller 65 år. Om han avlider, föreligger inte heller skyldighet att erlägga avgift för år fr. o. m. det då dödsfallet inträffade.

Återbetalningsskyldigheten upphör, när den återbetalningsskyldige erlagt avgifter som tillhopa uppgår till lika många basbelopp som han uppburit i återbetalningspliktiga studiemedel. Återbetalningsskyldigheten upphör vidare, när den återbetalningsskyldige i avgifter erlagt ett belopp som motsvarar vad han skulle ha haft att erlägga om de återbetalningspliktiga studiemedlen hade utgjort ett räntebärande konventionellt lån med fasta annuiteter. Räntan skall därvid beräknas till 60 % av den vid varje tidpunkt gällande normalräntan för lån från statens utlåningsfonder.

De tröskelvärden som måste uppnås för att avgiftsskyldighet skall inträda bestäms på grundval av avgiftsunderlag och avgiftsgräns. Avgiftsunderlaget utgörs av den återbetalningsskyldiges till statlig inkomstskatt beskattningsbara inkomst för avgiftsåret och den del av hans förmögenhet som överstiger sex basbelopp. Är den återbetalningsskyldige gift, ingår i avgiftsunderlaget även hälften av makens till statlig inkomstskatt beskattningsbara inkomst för året och hälften av den del av makens förmögenhet som överstiger sex basbelopp. Har den återbetalningsskyldige vid årets början vårdnaden om barn som är under tio år, minskas avgiftsunderlaget med hälften av basbeloppet. Avgiftsgränsen utgörs av två basbelopp. Avgiftsskyldighet föreligger endast om den återbetalningsskyldiges avgiftsunderlag för året överstiger avgiftsgränsen. För att avgiftsgränsen inte skall få besvärande tröskeleffekter finns också en tröskelregel av innebörd att avgiften inte får överstiga en tiondel av avgiftsunderlaget och inte heller en fjärdedel av den del av avgiftsunderlaget som överstiger avgiftsgränsen.

Den begränsning av återbetalningsskyldigheten för vilken redogjorts här-
ovan gäller endast för den som är bosatt i Sverige. Det kan nämnas att frågan om betalningsskyldighet för den som betalar sjömansskatt är under utredning.

Enligt den i det föregående omnämnda förordningen om studiemedelsavgifter utgår avgiften dels som preliminär avgift, dels som slutlig avgift. I den mån den slutliga avgift som fastställts visar sig överstiga motsvarande preliminära avgift skall den återbetalningsskyldige erlägga det överskjutande beloppet som kvarstående avgift. Den preliminära avgiften erläggs under avgiftsåret. Kvarstående avgift erläggs under andra året efter avgiftsåret. Åtgärder för indrivning av avgift som inte erläggs inom föreskriven tid får vidtas endast under en begränsad tid (se 18 § förordningen om studiemedelsavgifter). Avgift som inte erlagts vid indrivningstidens slut återförs till centrala studiehjälpsnämndens huvudregister över återbetalningsskyldiga (se prop. 1967:143 s. 53). En »återföring» kan under vissa förhållanden leda till debitering av en extra avgift (19 § förordningen om studiemedelsavgifter).

Aktuella skatteregler

Inkomstskatt

Enligt 20 § kommunalskattelagen får vid beräkning av inkomst från särskild förvärvskälla avräknas alla omkostnader för intäkternas förvärvande och bibehållande. Avdrag får inte göras för levnadskostnader och inte heller för kapitalavbetalning för skuld. Kostnad för studier som genomgås för att vinna viss anställning eller behörighet är kostnad för förvärvande av förvärvskälla och således inte avdragsgill. Däremot räknas, enligt 29 §, som avdragsgill omkostnad i rörelse ränta på skuld, som skattskyldig ådragit sig för sin utbildning för rörelsen, och enligt 33 § gäller motsvarande regel vid beräkning av inkomst av tjänst beträffande ränta på skuld, som uppkommit för skattskyldig för hans utbildning eller eljest i och för tjänsten. Vidare kan nämnas att enligt 39 § från bruttointäkt av inkomstslaget kapital får dras av skuldränta som inte skall dras av enligt andra bestämmelser i kommunalskattelagen.

Förmögenhetsskatt

Skattepliktig förmögenhet utgör enligt 2 § förordningen den 26 juli 1947 (nr 577) om statlig förmögenhetsskatt kapitalvärdet av den skattskyldiges tillgångar i den mån samma värde överstiger kapitalvärdet av hans skulder. Skulderna skall enligt 5 § tas upp till kapitalvärdet sådant detta var vid beskattningsårets utgång.

Kapitalvärdet av skuld som inte är förfallen och på vilken ränta inte skall beräknas för tiden före förfalldagen skall uppskattas till ett belopp som utgör värdet enligt tabeller som finns fogade vid förordningen. Beloppet är beräknat med hänsyn till en ränta på 5 %.

Tidigare uttalanden i skattefrågan. SACO:s framställning m. m.

I sitt betänkande »Rätt till studiemedel» (SOU 1963: 74) har studiesocia- la utredningen gjort vissa siffermässiga jämförelser mellan olika återbetalningsmetoder. Därvid har utredningen beträffande den återbetalningsmetod som sedermera valts i studiemedelsförordningen utgått från att avdragsrätt vid beskattningen inte skulle förekomma för någon del i den indexreglerade återbetalningsformen men väl för räntan i de andra valda jämförelseformerna (se s. 93). Bestämmelserna om upphörande av återbetalningsskyldigheten i 30 § studiemedelsförordningen är som tidigare framhållits byggda på den jämförelse som skall ske mellan vad studiemedelstagan erlagt (jfr s. 2) och den betalning som skulle ha presenterats, om de återbetalningspliktiga studiemedlen utgjort ett räntebärande lån. Beträffande denna jämförelse har i förordningen tagits hänsyn till att ränta på vanliga lån är avdragsgill vid beskattningen, vilket kommit till uttryck

genom att jämförelseräntan skall utgöra 60 % av den normalränta som tillämpas för lån från statens utlåningsfonder. Återstående 40 % skulle ha tillfallit den återbetalningsskyldige i form av skattesänkning om fråga varit om ett konventionellt lån.

Frågan om studiemedelsavgifternas behandling i skattehänseende berördes inte särskilt i prop. 1964: 138, vari bl. a. framlades förslaget till studiemedelsförordning. Departementschefen framhöll (s. 176) att frågan om avdragsrätt vid beskattningen, vilken fråga väckts av några remissorgan, enligt hans mening borde behandlas i samband med utformningen av det framtida skattesystemet. Departementschefen lämnade (s. 187 f) en karaktäristik av studiemedlen varvid han bl. a. anförde att åtskilliga allmänna rättsregler ersatts med särskilda regler i studiemedelsförordningen, vilka fått sin prägel av studiesociala hänsyn. Därvid har, framhölls det vidare, tryggheten för den enskilde mot risken av en tyngande skuldbörda skjutits i förgrunden. I andra sammanhang, fortsatte departementschefen, bör studiemedel i princip vara att behandla efter samma regler som vanliga lån. Så t. ex. bör återbetalningspliktiga studiemedel kunna dras av såsom skuld i förmögenhetsdeklaration och vid en bodelning med anledning av hemskilnad eller äktenskapsskillnad bör giftorättsgods kunna tillskiftas make för täckande av framtida återbetalningar till studiemedelssystemet.

Skattefrågan har sedermera tagits upp dels i *framställning* från SACO till chefen för finansdepartementet dels av 1966 års riksdag med anledning av motioner som anges i det följande.

SACO hemställer att avgifterna blir avdragsgilla. I korthet anføres som skäl att studiekostnader är av samma natur som de omkostnader som nu är avdragsgilla vid beskattningen. Beträffande studiemedel som använts för bestridande av levnadskostnader framförs argumentet att vissa levnadskostnader redan nu kan vara avdragsgilla (genom ortsavdrag, avdrag för fördyrade levnadskostnader, kostnader som täcks av stipendier). Vidare anføres att den skattskyldige inte kunnat utnyttja sitt ortsavdrag under studietiden, varför en avdragsrätt för studiemedelsavgifterna kan ses som ett uppskjutet ortsavdrag. SACO framhåller dessutom att skatteförmågan hos en akademiker med studieskuld är lägre än hos en person som inte haft motsvarande utbildningskostnader och hänvisar härvid till bl. a. en undersökning som SACO gjort angående lön och livsinkomst (SACO:s skriftserie nr 4). SACO gör också gällande att de årliga studiemedelsavgifterna har karaktären av socialförsäkringsavgifter snarare än kapitalavbetalningar och hänvisar i den delen till nyssnämnda betänkande »Rätt till studiemedel» (SOU 1963: 74) s. 102.

Riksdagsbehandlingen år 1966 av förevarande fråga skedde med anledning av de likalydande motionerna I: 512 och II: 630, vari hemställdes om bl. a. utredning och förslag angående studiekostnadernas behandling i skattehänseende, samt de likalydande motionerna I: 537 och II: 635, vari hem-

ställdes att riksdagen skulle besluta om sådana ändringar av skatteförfattningarna att avdrag för erlagda studiemedel skulle medges fr. o. m. taxeringsåret 1966. Bevillningsutskottet framhöll i sitt betänkande nr 14 att reglerna om studiemedel och återbetalning av sådana medel torde tillgodose rimliga anspråk på att återbetalningarna inte skulle bli oskäligt betungande. Utskottet tillade att ett tillgodoseende av kravet på avdragsrätt för studie-kostnader enligt utskottets mening skulle innebära ett genombrytande av den i svensk beskattningsrätt eljest upprätthållna principen att avdrag inte medges för kapitalavbetalning på skuld. En sådan avdragsrätt skulle, fortsatte utskottet, otvivelaktigt också medföra ett merarbete vid det redan nu komplicerade deklarations- och taxeringsförfarandet och kunna försvåra genomförandet av en definitiv källskatt. Med det anförda avstyrktes motionerna. Riksdagen följde utskottets linje.

Departementspromemorian

Departementspromemorian inleds med en redogörelse för de förhållanden som återgetts i det föregående. I den därpå följande diskussionen av förslag till lösning görs en uppdelning av frågorna i två avsnitt, varav det första rör inkomstbeskattningen och det andra förmögenhetsbeskattningen.

Avdrag vid inkomstbeskattningen

Den inställning till frågan om studiemedelsavgifternas behandling i skattehänseende som riksdagen gav uttryck åt år 1966 utgår, framhålls det i departementspromemorian, från att med nuvarande regler i kommunalskattelagen avdrag inte kan medges för sådana avgifter till någon del. Frågan lär emellertid ännu inte vara prövad av skattedomstol.

Gällande skattelagstiftning innehåller — bortsett från en bestämmelse om höjning av och tillägg till livränta — inga bestämmelser om beskattning av indextillägg eller liknande av förändringar i penningvärdet föranledda ersättningar. Av den sparsamma praxis som föreligger på området torde den slutsatsen dock kunna dragas att enligt gällande rätt indextillägg vid inlösen av indexlån utgör skattepliktig intäkt för långivaren och avdragsgill kostnad för låntagaren. Det föreligger således enligt departementspromemorian oklarhet i fråga om avdragsrätten för studiemedelsavgifter. Denna oklarhet sägs böra undanröjas oavsett vilken inställning man intar i materiellt hänseende.

När det gäller den materiella frågan — dvs. huruvida avdrag bör medges eller ej för avgifterna eller någon del därav — har 1966 års riksdag med den motivering som återgetts i det föregående för sin del ansett att avdragsrätt inte bör föreligga till någon del. I departementspromemorian förutsätts att avdragsrätt för studiemedelsavgift i dess helhet inte kan komma i fråga. Som skäl för en avdragsrätt beträffande indexdelen kan emellertid, heter

det vidare i promemorian, anförs den uppfattning som enligt vad nyss återgetts kan skönjas i praxis att indextillägg är avdragsgilla i vissa situationer. Man kan hävda att studiemedelsavgifterna för den återbetalningsskyldige är jämförbara med annuitetsbetalningar på ett räntebärande studielån. Den ränta som tas ut på ett sådant lån kan av långivaren användas som kompensation för prishöjningar inom ramen för den räntenivå som föreligger för lån av ifrågavarande typ men är trots detta principiellt sett såväl skattepliktigt inkomst för långivaren som avdragsgill omkostnad för låntagaren. Därmed skulle, åtminstone sett ur låntagarens synvinkel, ett konventionellt lån vara fördelaktigare i skattehänseende än ett räntefritt indexlån utan rätt till avdrag för indexhöjningarna.

Emellertid talar enligt departementspromemorian andra omständigheter mot en avdragsrätt för indexdelen av ifrågavarande avgifter. Utöver de överväganden som gjorts vid 1966 års riksdag framhålls i promemorian följande synpunkter. De indexreglerade återbetalningarna är inte att betrakta som avbetalningar på ett indexlån i den mening vari detta ord vanligen brukar användas. Det är således inte fråga om att för staten säkerställa realvärdet av de studiemedel som utlämnats med återbetalningsskyldighet. Skälet till att avgifterna följer basbeloppets utveckling är i stället att den återbetalningsskyldige bör ha en reellt sett i möjligaste mån lika stor betalningsbörd varje år så länge återbetalningsskyldigheten varar (se prop. 1964: 138 s. 172). För att återbetalningsskyldigheten totalt sett inte skall bli större till sin omfattning än om vederbörande hade tagit ett konventionellt studielån har föreskrivits att återbetalningsskyldigheten upphör när den återbetalningsskyldige i avgifter erlagt ett belopp motsvarande vad han skulle ha erlagt om de återbetalningspliktiga studiemedlen utgjort ett räntebärande lån som skulle ha återbetalats med lika stora annuiteter fördelade under den tid avgifter erlagts. Räntan skall därvid antas ha uppgått till 60 % av den vid varje tidpunkt gällande normalräntan för lån från statens utlåningsfonder. Genom denna regel, som maximerar återbetalningsskyldigheten, har studiemedelstagaren tillförsäkrats en favör vars värde motsvarar rätten att vid beskattning åtnjuta avdrag för ränta på studielån. Det skattebortfall som föreligger i ett lånefall av den konventionella typen räknas alltså studiemedelstagaren tillgodo genom en reducering av återbetalningsskyldigheten. Sammanfattningsvis kan sägas, heter det i promemorian, att studiemedelstagaren genom reglernas utformning fått en garanti som innebär att han väl kan vinna men aldrig förlora på indexregleringen. Detta resonemang gäller som framgår av det anförda även i skattehänseende under förutsättning att marginaleffekten vid avdrag för en låneränta av konventionell typ kan som nu rimligen beräknas till 40 % av avdraget.

Det sagda leder enligt promemorian även till den slutsatsen att om indexökningen skulle göras avdragsgill reglerna om begränsning av återbetal-

ningsskyldigheten i 30 § första stycket studiemedelsförordningen måste ändras i fråga om storleken av den ränta som skall medräknas från att avse 60 % till att avse 100 % av normalräntan. Eventuellt bör man, heter det vidare, överväga att utbyta 60 % av normalräntan mot 100 % av en räntesats som bättre än normalräntan ansluter till den ränta som utgår för lån i allmänhet.

En avdragsrätt för indexökningen skulle enligt departementspromemorian vidare motverka det yttersta syftet med indexkonstruktionen som ju är att trygga en reellt sett lika stor belastning på betalningsförmågan under hela återbetalningstiden. Avdragsrätten skulle nämligen vid fallande penningvärde leda till att belastningen under början av återbetalningstiden, då den återbetalningsskyldiges ekonomi vanligen är sämst, blir reellt sett större än under senare delen av samma tid. Detta framgår av följande, i promemorian återgivna exempel: Antag att någon har att återbetala återbetalningspliktiga studiemedel till det antal basbelopp som vid återbetalningstidens början motsvarar ett belopp av 24 000 kr., att betalningen skall fördelas på 24 år och att basbeloppet stiger kontinuerligt under återbetalningstiden med 3 % om året. Den första avgiften blir då 1 000 kr. medan den sista avgiften uppgår till 1 970 kr. Antar man vidare att normalräntan hela tiden hålls oförändrad vid en nivå av 6 % kommer den begränsning av återbetalningsskyldigheten som ligger i jämförelsen med ett konventionellt lån inte att utlösas. Första året finns ingen indexökning och således inget skatteavdrag att göra. Sista årets indexökning kan beräknas till 970 kr. vilken alltså skulle vara avdragsgill.

Den i det föregående återgivna diskussionen sägs i departementspromemorian inte vara avsedd som ett principiellt ståndpunktstagande i fråga om indexlåns behandling i skattehänseende. Denna fråga betonas vara invecklad och inrymma ett flertal andra aspekter. För ett närmare studium av frågan hänvisas till värdesåkringskommitténs betänkande »Indexlån» (SOU 1964: 1 och 2). En synpunkt sägs emellertid förtjäna uppmärksamhet i förevarande sammanhang. Vill man införa avdragsrätt för indextilllägg anses i promemorian en bestämmelse även böra införas om beskattning av de belopp som kan »vinnas» av den återbetalningsskyldige genom sänkning av basbeloppet.

Frågan om en eventuell avdragsrätt är enligt departementspromemorian förenad med vissa tekniska svårigheter. Avgiftsskyldigheten är begränsad när den återbetalningsskyldiges och/eller hans makes inkomster och förmögenheter inte överstiger vissa tröskelvärden. I sådant fall uppstår spørsmålet om begränsningen — såvitt avser avdrag vid beskattningen — skall anses drabba i första hand indexökningen eller i lika mån hela avgiftsbeloppet. Vilken synpunkt som än anläggs sägs svårigheter uppkomma att bestämma avdragsrättens omfattning i sådana fall. Samma

problem skulle uppstå om man införde skattskyldighet för »vinst» i fall av stigande penningvärde, dvs. vid sjunkande basbelopp.

Slutsatsen av de i departementspromemorian anförda synpunkterna blir att avdragsrätt inte skall föreligga.

Avdrag vid förmögenhetsbeskattningen

I departementspromemorian erinras om att det redan vid tillkomsten av studiemedelsförordningen förutsattes att studiemedel skulle i förmögenhetsskattehänseende vara att behandla som vanlig låneskuld. De speciella regler som gäller för återbetalningsskyldigheten av studiemedel sägs emellertid leda till att bestämmelserna i förordningen om statlig förmögenhetsskatt blir svåra och i vissa fall t. o. m. olämpliga att tillämpa i den utformning de har f. n. Återbetalningsskyldighetens omfattning kan inte vid varje tidpunkt slutgiltigt bestämmas på grund av betalningsskyldighetens anknytning till basbeloppet och den betalningsskyldiges ekonomi. Vidare finns regler om skuldens bortfallande och uppbördsföreskrifter som kan komplicera bilden när det gäller att bedöma storleken av den kvarstående skulden. Bland förmögenhetsskattebestämmelserna finns en regel om beräkning av kapitalvärdet av skuld som löper utan ränta, för vilken regel redogjorts i det föregående. Denna regel synes, heter det i promemorian, emellertid inte ändamålsenlig för bestämmandet av avdragsgilla studiemedel, främst därför att återbetalningsplikten, ehuru den inte är förenad med skyldighet att betala ränta, ändå kan öka till följd av basbeloppets höjning.

För att nå det praktiska syftet att återbetalningsplikten blir beaktad i förmögenhetsskattehänseende är det enligt departementspromemorian inte nödvändigt att klargöra skuldstatus för den återbetalningsskyldige i vidare mån än som varje år sker genom centrala studiehjälpnämndens försorg i ett saldobesked som tillställs den återbetalningsskyldige under januari månad och som avser förhållandena den 31 december nästföregående år. På saldobeskedet tas upp bl. a. summa kvarstående återbetalningspliktiga studiemedel, omräknade i kronor på grundval av basbeloppet den 1 januari det år saldobeskedet avser. I denna summa medräknas dock inte debiterade oguldna studiemedelsavgifter i den mån de ännu inte återförts. I förmögenhetsskattehänseende synes lämpligen sådan skuld få dras av från den i saldobeskedet upptagna summan, i förekommande fall ökad med påförda, ej erlagda avgifter som ännu inte återförts. Den återbetalningsskyldige kan själv beräkna dessa belopp om han känner basbeloppet vid beskattningsårets ingång samt storleken av sin ursprungliga återbetalningsplikt i basbelopp och vad han redan betalat, även detta omräknat i basbelopp. Saldobeskedet torde således enligt promemorian ge tillräcklig ledning för den skattskyldiges beräkning av avdraget.

Till departementspromemorian har som bilaga fogats utarbetade förslag till lag om ändrad lydelse av 20 § kommunalskattelagen och till förordning om ändring i förordningen om statlig förmögenhetsskatt. Förslagen torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga*.

Remissyttrandena

Avdrag vid inkomstbeskattningen

Förslaget enligt departementspromemorian godtas av *riksskattenämnden*, *centrala studiehjälsnämnden* med undantag för en reservant, herr Fredriksson, samt *LO* och *TCO*.

SACO och *SR* samt *reservanten i centrala studiehjälsnämnden* anser att avdragsrätt bör införas för studiemedelsavgifterna i deras helhet. *SACO*, vars principiella ståndpunkter delas av *SR* och nämnde reservant, granskar bevillningsutskottets år 1966 framförda synpunkter och riktar kritik mot dem. *SACO* uttalar att studiemedelssystemet medför högre skuldsättning för studerande vid universitet och högskolor än tidigare gällande regler för studiefinansieringen. Vidare anför *SACO* att principen att avdrag inte medges för kapitalavbetalning på skuld inte är något argument mot avdragsrätt i de fall de utgifter som föranlett skuldsättningen i och för sig borde vara avdragsgilla. Den höga skatteprogressiviteten som f. n. råder här i landet ställer enligt *SACO*:s förmenande krav på ett utvecklat avdragssystem om man skall kunna undvika alltför stora orättvisor olika inkomsttagare emellan. Att avdragsrätt skulle försvåra införandet av definitiv källskatt tillbakavisas av *SACO* som ett svepskäl. *SACO* hänvisar också till tidigare remissyttrandet och till sin i det föregående nämnda framställning till chefen för finansdepartementet. *SACO* ser sig slutligen sakna anledning att beröra departementspromemorians diskussion i fråga om avdragsrätt för indextilläggen, eftersom *SACO* eftersträvar en helhetslösning.

Såväl *SR:s* som *nyssnämnde reservant* framför den även av *SACO* hysta uppfattningen att studiemedelsavgifterna i princip bör bedömas som socialförsäkringsavgifter i skattehänseende.

Kammarrätten gör till en början några allmänna reflexioner om avdragsrätten och finner det inte obefogat att betrakta studiemedelsavgifterna som sociala avgifter uttagna av dem vilkas studier bekostas av staten. Vid en förutsättningslös bedömning av hur en sådan social avgift bör behandlas i beskattningshänseende kan, heter det i kammarrättens yttrande, konstateras att två skattskyldiga, av vilka den ene har att betala studiemedelsavgift och den andre inte, men som båda har lika stora inkomster och även i övrigt lika förhållanden inte har samma skatteförmåga. Skillnaden skulle bli behörigen beaktad om den som betalat sådan avgift fick göra avdrag för avgiften vid taxeringen. En sådan prövning av frågan om avdragsrätt för stu-

diemedelsavgiften i hela dess vidd, heter det vidare i yttrandet, förutsätter en utredning, som ingående belyser de omständigheter som inverkar på frågan. Eftersom en sådan utredning inte föreligger utgår kammarrätten från att avdragsrätt kan komma i fråga endast för sådan del av studiemedelsavgiften som är att hänföra till ränta. Kammarrätten berör sedan jämförelsreglerna i studiemedelsförordningen som grund för ställningstagandet i departementspromemorian att avdragsrätt bör vägras. Utgångspunkten, antagandet att marginals-katten normalt är 40 % för den som har att betala studiemedelsavgift, synes kammarrätten inte riktig. En ogift skattskyldig har vid en kommunal utdebitering av 18 kr. en marginals-katt av 40 % redan vid en beskattningsbar inkomst av 15 000 kr. Under samma förhållanden överstiger marginals-katten för gift skattskyldig 40 % vid en beskattningsbar inkomst av 24 000 kr. Enligt kammarrättens mening bör räntan reduceras mer, om de avgiftspliktiga skall bli kompenserade för att de inte får rätt till avdrag vid taxeringen för indexdelen.

Även TCO anser att jämförelsreglerna bör ändras varvid jämförelseräntan sägs böra sättas till 40—50 % av normalräntan från statens utlåningsfonder. SACO finner marginals-katteantagandet om 40 % vara uppenbarligen orealistiskt.

LO påpekar att organisationen redan i sitt remissvar på studiesociala utredningen framhållit nödvändigheten av att det studiesociala stödet för högre studier inte fick en sådan utformning att det ogynnsamt påverkar inkomstfördelningen. Eftersom högre studier leder till väsentligt högre löner än vad övriga arbetstagare i samhället kan påräkna och en del av det studiesociala stödet finansieras av skattemedel får även de med låga löner och som inte själva har eller haft möjligheter att bedriva högre studier vara med och bestrida kostnaden. Samma skäl som LO anført för att begränsa bidragsdelen i studiesociala utredningens förslag kan, heter det i organisationens yttrande, också anföras för att inte införa avdragsrätt på studiemedelsavgifter. En sådan avdragsrätt skulle enligt LO:s mening ytterligare vidga inkomstklyftan i samhället.

I fråga om den författningstext som föreslagits i departementspromemorian gör *centrala studiehjälpsnämnden* det påpekandet att det föreslagna tillägget till 20 § kommunalskattelagen bör avse »avgift enligt studiemedelsförordningen» och inte »avgift enligt förordningen om studiemedelsavgifter».

Avdrag vid förmögenhetsbeskattningen

Förslaget enligt departementspromemorian tillstyrks oreserverat av samtliga remissinstanser utom *centrala studiehjälpsnämnden*. Herr Fredriks-son har dock anmält reservation till nämndens yttrande även i denna del.

Nämnden avvisar tanken på att man inom studiemedelssystemet betraktar återbetalningspliktiga studiemedel som skuld. Med hjälp av åtskilliga exem-

pel belyses det enligt nämnden orimliga i en sådan tanke. Nämnden framhåller vidare att, om återbetalningspliktiga studiemedel skall anses som skuld i förmögenhetsskattehänseende, vissa svårigheter skulle uppstå. Nämnden har nyligen sänt ut de första beskeden om avgiftsbetalning för uppburna studiemedel. I dessa besked har angetts att de återbetalningsskyldiga vid beräkningen av sin avgiftsskyldighet skall utgå från sin behållna förmögenhet enligt senast avgivna allmänna självdeklaration, vilket sägs vara i överensstämmelse med lagstiftarens intentioner. Nämnden anför dessutom att den förutsatt att man vid tilldelning av studiemedel bör utgå från det skatterättsliga förmögenhetsbegreppet. En annan ordning sägs visserligen vara tänkbar men skulle, heter det vidare, ytterligare tynga regelsystemet som särskilt på återbetalningssidan är mycket komplicerat. I fortsättningen förs åtskillig argumentation även mot uppfattningen att återbetalningspliktiga studiemedel skulle vara en civilrättslig skuld på olika områden utanför studiemedelssystemet. Härvid anförts uttalanden av studiesociala utredningen i betänkandet SOU 1963: 74 (särskilt s. 102). Nämnden finner det ligga närmast till hands att betrakta återbetalningspliktiga studiemedel som en särskild rättsfigur. Den närmast till hands liggande rättsfiguren för en jämförelse anser nämnden vara det familjerättsliga underhållsbidraget. Nämnden konstaterar bl. a. att det kapitaliserade värdet av familjerättsliga underhållsbidrag enligt praxis inte kan dras av som skuld vid den underhållsskyldiges förmögenhetsbeskattning. Nämnden åberopar i detta hänseende rättsfallet RÅ 1939: 34. Nämnden vill också understryka att det i många fall är mycket svårt, för att inte säga omöjligt, att på ett rättvisande sätt precisera kapitalvärdet av återbetalningspliktiga studiemedel, för vilka avgift ännu inte debiterats. Befrielse från avgift för ett år innebär inte uppskov i sedvanlig betydelse. Betalning för motsvarande belopp blir inte aktuell förrän efter den ordinarie avgiftsbetalningsperiodens slut, dvs. i regel efter det år då vederbörande uppnått 50 års ålder. Avgiften får vidare under varje sådant »reservår», liksom tidigare års avgifter, inte överstiga avgiftskvoten. Detta innebär att någon kumulering inte sker av de avgifter från vilka den återbetalningsskyldige fått befrielse. Har han fått befrielse från tillräckligt många avgifter kan det — med hänsyn till regeln att avgiftsdebitering inte förekommer efter det år då han fyller 65 år — inte bli fråga om att senare debitera motsvarande avgifter. Nämnden belyser sitt resonemang med följande exempel. En person har uppburit återbetalningspliktiga studiemedel motsvarande sex basbelopp, vilka han egentligen skall betala tillbaka med en årlig avgift motsvarande 0,25 basbelopp mellan sitt tjugosjunde och femtionde år. Till följd av att han har låga inkomster får han befrielse från avgiften varje år och har vid 60 års ålder ännu inte debiterats någon avgift. Vid denna tid ärver han 500 000 kr. Trots detta kan han under vart och ett av de följande åren samt o. m. det år då han fyller 65 år debiteras avgift motsvarande endast 0,25

basbelopp. Det är, framhåller nämnden, inte särskilt tilltalande om han under dessa år får göra avdrag med ett belopp motsvarande 5—6 basbelopp för återbetalningspliktiga studiemedel, när den sammanlagda avgiftsdebiteringen aldrig kan bli mer än ($5 \times 0,5 =$) 1,25 basbelopp.

Reservanten anför att centrala studiehjälpsnämnden borde ha följt det framlagda förslaget beträffande studiemedlens behandling i förmögenhets-skattehänseende och att de tekniska svårigheter som omläggningen kan tänkas medföra bör lösas inom studiemedelssystemets ram.

I fråga om departementsförslagets författningsförslag anför *centrala studiehjälpsnämnden* följande. Av nämndens saldobesked kan den återbetalningsskyldige utläsa sin kvarstående återbetalningsskyldighet med hänsyn till 30 § första stycket studiemedelsförordningen. Saldobeskedet kan förses med anvisningar om hur denna beräkning skall gå till. Det torde dock vara förenat med inte obetydliga svårigheter att få de återbetalningsskyldiga att dels förstå hur en sådan beräkning skall göras dels göra jämförelsen med utfallet enligt basbeloppsmetoden. Därför kan det enligt nämndens mening ifrågasättas om inte sista stycket i förslaget till anvisningar bör utgå.

Departementschefen

Av den föregående redogörelsen framgår att återbetalningspliktiga studiemedel skall återbetalas med årliga avgifter. Återbetalningssystemets princip är att den återbetalningsskyldige skall få en i möjligaste mån relativt sett lika stor betalningsbörda varje år så länge återbetalningsskyldigheten varar. För att systemet skall få denna effekt har avgiftsreglerna konstruerats så, att den årliga avgiften utgör produkten av den återbetalningsskyldiges avgiftskvot och det basbelopp som gäller vid ingången av avgiftsåret. Återbetalningstiden omfattar i regel 20—25 år. Avgiftskvoten är det tal som fås genom att summan av återbetalningspliktiga studiemedel, räknad i basbelopp, divideras med det tal som motsvarar antalet år under vilka avgift i normala fall skall betalas. Någon ränta löper inte på återbetalningspliktiga studiemedel. Systemet har emellertid ändå till följd att den återbetalningspliktige kan få betala tillbaka ett belopp som sammanlagt är större i kronor räknat än det han fått ut i återbetalningspliktiga studiemedel. Detta beror på att vad han uppburit i återbetalningspliktiga studiemedel bestäms efter antalet basbelopp. Han är således i princip — om man lämnar åsido maximeringsregeln i 30 § första stycket studiemedelsförordningen — skyldig att betala tillbaka motsvarande antal basbelopp. Dessa kan ju under tiden ha höjts. Bortsett från de i det föregående omnämnda särskilda reglerna om inskränkning i återbetalningsskyldigheten till följd av att den återbetalningsskyldiges (och/eller hans hustrus) inkomster inte når upp till vissa tröskelvärden finns också den nyss nämnda maximeringsregeln i 30 § första stycket studiemede-

delsförordningen, som stadgar att återbetalningsskyldigheten upphör när den återbetalningsskyldige i avgifter erlagt ett belopp som motsvarar vad han skulle ha haft att erlägga om de återbetalningspliktiga studiemedlen hade utgjort ett räntebärande konventionellt lån med fasta annuiteter och räntan varit 60 % av den vid varje tidpunkt gällande normalräntan för lån från statens utlåningsfonder.

Beträffande först frågan i inkomstskattehänseende har SACO, med instämmande från bl. a. SR, begärt att hela avgiften skall göras avdragsgill. I den departementspromemoria som upprättats i ärendet har förutsatts att avdragsrätt för avgiften i dess helhet inte kan komma i fråga. I promemorian redogörs för bl. a. 1966 års riksdags uppfattning i saken som innebär ett bestämt avvisande av tanken på avdragsrätt för någon del av avgiften. Jag delar helt denna uppfattning. Det är inte rimligt att det studiesociala stödet, som finansieras av skattemedel, skall utsträckas att omfatta skattefrihet för den del av den återbetalningsskyldiges inkomster som motsvaras av hans återbetalningsskyldighet. Därigenom skulle, som LO påpekat i sitt remissyttrande, inkomstfördelningen påverkas i ogynnsam riktning för den som varit med om att finansiera stödet men som inte själv har haft eller har möjligheter att bedriva högre studier. Genom avgiftsreglernas utformning är sörjt för att den återbetalningsskyldige inte skall i oskälig omfattning betungas med avgiftsbetalningen. Just dessa skyddsregler bygger på förutsättningen att avdragsrätt inte skall förekomma och de skulle få omarbetas radikalt om man nu införde en avdragsrätt för avgiften i dess helhet.

Beträffande den i departementspromemorian diskuterade frågan om avdragsrätt för indexdelen vill jag understryka att maximeringsregeln i 30 § första stycket studiemedelsförordningen avser att erbjuda tillräcklig kompensation för att avdragsrätt inte föreligger. Man kan givetvis diskutera frågan om marginalskatteantagandet är realistiskt. Jag vill inte förneka att 40 % kan förefalla lågt med hänsyn till inkomstlägena för stora grupper studiemedelstagare. Samtidigt vill jag påpeka att normalräntan för lån från statens utlåningsfonder f. n. ligger under marknadsräntan för amorteringslån av det slag som det här gäller. Frågan om lämplig jämförelseränta bör emellertid inte tas upp i förevarande sammanhang. I övrigt delar jag i denna fråga helt de synpunkter som framförts i promemorian.

Beträffande författningstextens utformning i förevarande hänseende kan jag inte instämma i centrala studiehjälpnsnämndens uppfattning. Det bör således i enlighet med förslaget i departementspromemorian ges en föreskrift i 20 § kommunalskattelagen av innebörd att avdrag inte får ske för avgift enligt förordningen om studiemedelsavgifter. Därmed blir klart att inte heller t. ex. extra avgift enligt 19 § nämnda förordning är avdragsgill.

De nya bestämmelserna bör träda i kraft omedelbart men såvitt avser taxeringen tillämpas första gången år 1969.

Vad härefter gäller frågan om behandlingen av återbetalningspliktiga studiemedel i f ö r m ö g e n h e t s s k a t t e h ä n s e n d e vill jag anföra följande. Alla remissinstanser utom centrala studiehjälsnämnden har tillstyrkt det förslag som framlagts i departementspromemorian. Nämnden har ansett det orimligt att låta återbetalningsskyldigheten påverka förmögenhetsberäkningen inom studiemedelssystemets egen ram. I detta sammanhang gäller det dock att avgöra frågan om återbetalningsskyldighetens inverkan i förmögenhetsskattehänseende. Denna fråga bör enligt min mening inte lösas genom analogier till den ena eller den andra formen av redan existerande s. k. rättsfigurer. Tydligt är att studiemedelssystemets egna regler avpassats för detta systems speciella ändamål. Principen vid förmögenhetsbeskattningen är att endast nettoförmögenheten skall vara föremål för beskattning. Det finns mycket som talar för att det belopp som återbetalningsplikten omfattar i princip skall vara undantaget från förmögenhetsbeskattning och således i detta särskilda hänseende behandlas på samma sätt som en skuld. Även om återbetalningssystemet innehåller regler till skydd för alltför hård belastning av den återbetalningsskyldige i fall då hans ekonomi är svag och dessa regler sålunda kan förändra återbetalningspliktens omfattning kommer dock i det alldeles övervägande antalet fall återbetalningsskyldigheten att få fullgöras i full utsträckning. Jag förordar sålunda att återbetalningspliktiga studiemedel får dras av vid förmögenhetsdeklarationen.

Centrala studiehjälsnämnden har i sitt remissyttrande understrukt att det kan vara omöjligt att på ett rättvisande sätt precisera kapitalvärdet av återbetalningspliktiga studiemedel och lämnat ett exempel för vilket jag redogjort i det föregående. Med anledning av detta uttalande vill jag framhålla att förslaget i departementspromemorian inte torde kunna innebära rätt att dra av större belopp än det som lagligen kan tas ut. Jag utgår från att saldobeskedet kommer att innehålla de uppgifter som de återbetalningsskyldiga behöver för att beräkna detta belopp.

Till 5 § förordningen om statlig förmögenhetsskatt bör göras det tillägg som föreslagits i departementspromemorian.

Beträffande förslaget till författningstext i övrigt i departementspromemorian har centrala studiehjälsnämnden ifrågasatt om inte sista stycket i anvisningarna till 5 § förordningen om statlig förmögenhetsskatt bör utgå. Som motivering har nämnden anført att det torde vara förenat med inte obetydliga svårigheter att få de återbetalningsskyldiga att dels förstå hur den beräkning som det rör sig om skall göras, dels göra jämförelse med utfallet enligt den s. k. basbeloppsmetoden. Min uppfattning är att stycket bör finnas i anvisningarna som en erinran för de deklarationsskyldiga och framför allt som stöd för taxeringsfunktionärerna.

De nya bestämmelserna bör träda i kraft omedelbart men såvitt avser taxeringen tillämpas första gången år 1969.

Övriga frågor

Beskattningen av omställningsbidrag

Som jag nämnde inledningsvis har genom prop. 1968:29 föreslagits att omställningsbidrag med 800 kr. i månaden skall utgå till arbetslösa i åldern 60—66 år under vissa närmare angivna förutsättningar. I undantagsfall kan sådant bidrag utgå också till den som är i åldern 55—59 år. Omställningsbidraget skall utgå av statsmedel och förutsätts bli skattepliktigt. I nyssnämnda proposition har förutskickats att den författningsändring som behövs för att omställningsbidraget skall bli skattepliktigt skulle anmälas av chefen för finansdepartementet.

Enligt 19 § kommunalskattelagen räknas inte till skattepliktig inkomst bl. a. kontantunderstöd som utges av arbetslöshetsnämnd med bidrag av statsmedel. Administrationen av omställningsbidragen avses skola ombesörjas av arbetsmarknadsverket. Bestämmelsen i kommunalskattelagen omfattar således inte omställningsbidragen. Ett förtydligande av att, som uttalades i den nämnda propositionen, skatteplikt skall föreligga bör dock göras genom en ändring av anvisningarna till 19 §. Ändringen bör tillämpas första gången vid 1969 års taxering.

Ändringen i 33 § 1 mom. kommunalskattelagen

På initiativ av bevillningsutskottet och efter beslut av 1967 års riksdag har upphävts bestämmelsen i 33 § 1 mom. fjärde stycket om avdrag för arvoden avseende deltagande i statsrevision på annan ort än vederbörandes bosättningsort (BeU 1967:65, rskr 384, SFS 1967:915). Till följd härav synes 33 § 1 mom. sista stycket böra upphävas som överflödigt. Jag föreslår därför att denna föreskrift upphävs med verkan fr. o. m. den dag författningen därom kommit ut från trycket i Svensk författningssamling.

Departementschefens hemställan

Under åberopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t genom proposition föreslår riksdagen att antaga inom finansdepartementet upprättade förslag till

1) lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370),

2) förordning angående ändring i förordningen den 26 juli 1947 (nr 577) om statlig förmögenhetsskatt.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnel Anderson

1:o) Departementspromemorians förslag till lag om ändrad lydelse av 20 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att 20 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

20 §.

Vid beräkningen — — — av 43 § 3 mom.
 Avdrag må — — — av skuld;
 avgift enligt förordningen den 15 december 1967 (nr 882) om studiemedelsavgifter;
 förlust, som — — — till kapitalförlust.

2:o) Departementspromemorians förslag till förordning angående ändring i förordningen den 26 juli 1947 (nr 577) om statlig förmögenhetsskatt

Härigenom förordnas, att 5 § förordningen den 26 juli 1947 om statlig förmögenhetsskatt skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges samt att till samma paragraf skall fogas anvisningar av nedan angiven lydelse.

5 §.

Vid förmögenhetsberäkningen — — — beskattningsårets utgång.
 Skuld, som — — — förfallen ränta.
 Angående beräkningen — — — motsvarande tillämpning.
 Borgensförbindelse, för — — — jämförliga skulder.
 Under avdragsgilla skulder inbegripas även oguldna skatter av nedan-nämnda slag, nämligen dels debiterad preliminär skatt, som påförts den skattskyldige för året näst före det taxeringsår, varom fråga är, eller för något föregående år, dels slutlig skatt, som påförts den skattskyldige på grund av taxering under förstnämnda år eller under något föregående år, dels ock tillkommande skatt, varå den skattskyldige erhållit debetsedel under förstnämnda år eller tidigare. Vidare inbegripas återbetalningspliktiga studiemedel enligt studiemedelsförordningen den 4 juni 1964 (nr 401).
 (Se vidare anvisningarna.)

Anvisningar

till 5 §.

Avdrag för återbetalningspliktiga studiemedel får ske med summan omräknad i kronor av det antal basbelopp som återstår att betala med tillämpning av 29 § studiemedelsförordningen den 4 juni 1964 (nr 401). Påförda, ej erlagda avgifter får dessutom avdragas i den mån debiteringen ej förfallit enligt 18 § förordningen den 15 december 1967 (nr 882) om studiemedelsavgifter. Vid beräkning av avdraget tillämpas basbeloppet vid ingången av beskattningsåret.

Avdraget får icke överstiga det belopp som återstår att erlagga med hänsyn till 30 § första stycket studiemedelsförordningen.